

Øvelse 3: Hatprat

Denne øvelsen er basert på og inspisert av øvelsen «Hva er verst?» som er hentet fra Bookmarks (side 98-101):

https://theewc.org/content/uploads/2020/02/BookmarksNO_WEB-1.pdf

Dette er en innledende øvelse til hatprat. Elevene skal rangere ulike eksempler på hatprat mot personer med funksjonsnedsettelse etter hva de mener er «verre».

MÅL

- Forstå ulike former for hatprat og vurdere hvilken effekt det kan ha.
- Håndtere og reflektere over stereotyper og fordommer knyttet til personer med funksjonsnedsettelse.
- Reflektere over hensiktsmessige tiltak mot ulike typer hatprat.

RELASJON TIL LÆREPLANVERKET:

Overordnet del av læreplanverket:

- 1.1 Menneskeverdet
- 1.2 Identitet og kulturelt mangfold
- 1.3 Kritisk tenkning og etisk bevissthet
- 1.6 Demokrati og medvirkning
- 2.1 Sosial læring og utvikling.

Tverrfaglige temaer:

- 2.5.1 Folkehelse og livsmestring
- 2.5.2 Demokrati og medborgerskap.

Kompetansemål – Kunnskapsløftet 2020

Samfunnsfag 10.klasse:

- Drøfte hvordan fremstillinger av fortiden, hendelser og grupper har påvirket og påvirker holdningene og handlingene til folk.

Samfunnskunnskap Vg1/Vg2:

- Gjøre rede for grunnlaget for menneskerettighetene og utforske og gi eksempler på brudd på menneskerettighetene nasjonalt eller globalt.

Vurdere årsaker til og tiltak som kan forebygge rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer, og drøfte grensene for ytringsfriheten.

KRLE 10.klasse:

- Identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger knyttet til menneskerettigheter, bærekraft og fattigdom.

Religion og etikk Vg3:

Diskutere problemstillinger knyttet til gruppebaserte fordommer, rasisme og diskriminering.

Kompetansemål – Kunnskapsløftet 2006

Samfunnsfag 10.klasse:

- Gjøre rede for begrepene holdninger, fordommer og rasisme og vurdere hvordan holdninger kan bli påvirket, og hvordan den enkelte og samfunnet kan motarbeide fordommer og rasisme.

Samfunnsfag Vg1/Vg2:

- Drøfte årsaker til at fordommer, rasisme og diskriminering oppstår og hvilke tiltak som kan motvirke dette.

KRLE 10.trinn:

- drøfte etiske spørsmål knyttet til menneskeverd og menneskerettigheter, likeverd og likestilling, blant annet ved å ta utgangspunkt i kjente forbilder.

Religion og etikk Vg3:

- føre dialog med andre om aktuelle etiske spørsmål.

TID 45-60 minutter

MATERIALER

- Kortene som er vedlagt(du finner de helt nederst i dette dokumentet)
- Bord eller gulvplass til å legge kortene i grupper

FORBEREDELSE

- Ta en kopi av kortene til hver gruppe og klipp ut kortene.

FREM GANGSMÅTE

1. Spør elevene hva de forstår med hatprat. Spør om noen har sett hatprat på nettet eller i det virkelige liv (på skolen, bussen, fritiden), enten rettet mot en enkeltperson eller mot representanter for bestemte grupper (for eksempel homofile, muslimer, kvinner, funksjonshemmede etc.) Hva føler elevene når de kommer over det? Hva tror de de som utsettes føler?
2. Forklar at begrepet «hatprat» er brukt for å dekke et bredt spekter av innhold:
 - For det første dekker det mer enn «prat» i vanlig forstand, og gjelder andre former for kommunikasjon også, som for eksempel video, bilder, musikk og så videre.
 - For det andre kan begrepet brukes til å beskrive både svært krenkende og truende oppførsel så vel som kommentarer som «bare» er støtende. Det finnes kanskje ingen universell enighet om hva som utgjør hatprat, men det er ingen tvil om at det er et overgrep og brudd på menneskerettighetene.

3. Forklar at det å vite hvordan man skal svare på hatprat, ofte avhenger av at man er i stand til å vurdere hvor «ille» det er. Selv om alt hatprat er ille, kan noen eksempler fremstå som verre enn andre.
4. Hvis elevene ikke er kjent med diamantrangeringssystemet, vis dem hvordan det fungerer (se diagrammet og forklaring i Tips lengre ned). Forklar at de vil bli gitt en rekke eksempler på hatprat mot personer med funksjonsnedsettelse og skal prøve å rangere disse fra «minst ille» til «verst». De «verste» eksemplene bør være de som elevene mener helst burde være helt fraværende. Eksemplene elevene skal jobbe med er fra virkeligheten.
5. Fordel elevene i grupper (4-5 personer) og gi hver gruppe en kopi av de 9 kortene.
6. Gi elevene 20 minutter til å diskutere kortene og prøve å bli enige om hvordan de skal rangeres. Etter 20 minutter ber du elevene se på «diamantene» til de andre gruppene. Samle deretter hele klassen til oppsummering.

OPPSUMMERING MED ELEVENE:

Spørsmål om øvelsen:

- Hva synes dere om øvelsen? Var det lett å vurdere de ulike eksemplene?
- Var det noen sterke uenigheter i gruppen deres? Så dere noen tydelige forskjeller mellom deres diamanter og de andre gruppene?
- Brukte dere noen kriterier til å avgjøre hvilke tilfeller som var «verre»? Vurderte dere for eksempel hvem som kom med ytringen eller antall personer som kunne se den?

Spørsmål om hvordan hatprat skal håndteres:

- Synes dere ytringer som disse bør være tillatt? Hva er argumentene for og mot?
- Synes dere det bør være ulike regler for «verre» uttrykk for hat? Burde noe være helt forbudt?
- Hvis dere mener noe burde være forbudt, hvor ville dere trekke linjen?
- Hvilke andre metoder kan dere komme på for å bekjempe hatprat?
- Hvordan ville dere reagere hvis dere så slike eksempler på hatprat?

Spørsmål om fordommer mot personer med funksjonsnedsettelse:

- Hvorfor er personer med funksjonsnedsettelse en vanlig målgruppe for hatprat? Kan dere komme på måter å håndtere fordommene?
- Synes dere det er rettferdig å behandle noen som dette?

TIPS:

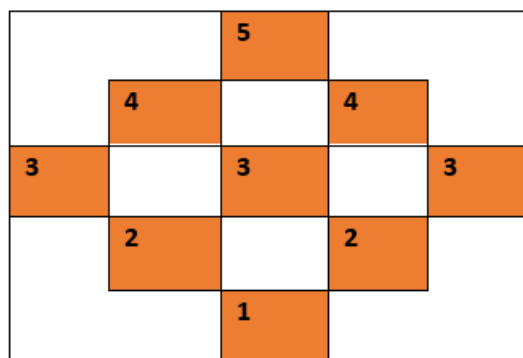
- Les gjennom *Tips til gjennomføring av øvelsene* som du kan finne her: <https://ungefunksjonshemmede.no/ressurser/kurs/kronisk-inkludering/materiell/tips-til-ovelsene/>
- Du kan finne bakgrunnsinformasjon om hatprat i: Kapittel 5. Språkbruk og hatprat i verktøyet Kronisk inkludering: <https://ungefunksjonshemmede.no/ressurser/kurs/kronisk-inkludering/inkluderende-skolemiljo/5-sprakbruk-og-hatprat/>

Kapittel 5 i Bookmarks:

https://theewc.org/content/uploads/2020/02/BookmarksNO_WEB-1.pdf.

Diamantrangeringsystemet er en metode som brukes for å sammenligne ulike tilfeller i henhold til «best» og «verst» (eller minst ille og verst). Ni rektangulære kort er plassert hjørnet til hjørnet med luft imellom slik at de ikke ligger direkte oppå hverandre.

Det minst ille eksempelet skal plasseres i bunnen av diagrammet (1), og det verste eksemplet skal plasseres på toppen (5). Resten av kortene bør plasseres i de andre radene med kort i de høyere radene som verre enn de i radene under (kort i rad 4 er verre enn de i rad 3).

- Her er noen kriterier elevene kan bruke for å vurdere eksempler på hatprat (for mer informasjon se Bookmarks kapittel 5):
https://theewc.org/content/uploads/2020/02/BookmarksNO_WEB-1.pdf):
 - Innholdet eller tonen i uttrykket: Dette handler om språket som brukes.
 - Personens hensikt med ytringen, med andre ord om den var ment å såre noen.
 - Målgruppen. Dette er mindre relevant for denne øvelsen siden målgruppen er den samme (personer med funksjonsnedsettelse).
 - Sammenhengen der ytringen kom.
 - Virkningen - hvilken effekt uttalelsen kan ha på enkeltpersoner eller samfunnet som helhet.
- Det kan også være lurt å gi elevene litt informasjon om ytringsfrihet når man diskuterer hva som bør gjøres med eksemplene.

Kortene som skal rangeres og klippes ut:

Det er ni kort som skal rangeres. Kopier følgende tekster på hvert kort (NB! Noen må ha mindre tekst for å få plass til alt):

Kort 1:

Kommentar fra medelev mot en elev som er blind.

«Du er så stygg og kommer aldri til å få deg kjæreste»

Kort 2:

Kommentar på facebookstatus til en mor som skrev et innlegg om sin nyfødte sønn med funksjonsnedsettelse.

«Skjønn unge????Kostnader for staten! Du kunne for faen tatt abort!»

Kort 3:

Nettartikkel i landsdekkende medie skrevet av tidligere politiker. Artikkelen har over 200 kommentarer på avisens nettside. Artikkelen handler om den norske skoles forfall.

«Elever med veldig spesielle behov og vansker skal på død og liv integreres og inkluderes, selv om de ikke har utbytte av undervisningen. De oppbevares. Noen av dem synes kanskje det er kult å være i en studieforberedende klasse, men uten intellektuelle evner ender man bare opp som en maskot. [...] lærere skal naturligvis forsøke å få det beste ut av alle elevene, men lærere er heller ikke tryllekunstnere. Man kan ikke lage gull av gråstein. Ikke engang best mulig tilrettelegging gjør mindre intelligente personer veldig smarte.»

Kort 4:

Sagt i en SMS til en venn.

Er du helt hemma? Vi kan ikke dra på den festen, det er bare rare folk som skal dit!!!

Kort 5:

Kommentar på influencer med en funksjonsnedsettelse sitt bilde av seg selv i bikini på instagram. Instagram-kontoen har 20 000 følgere og bildet har over 150 kommentarer.

«Æsj, så ekkelt 🤢🤢🤢»

Kort 6:

Sagt til person med funksjonsnedsettelse på gaten av en fremmed. Personen ble også spyttet på.

«Funksjonshemmede må dø. Sånne som deg fortjener ikke å leve. Du burde henge deg.»

Kort 7:

Video postet på Tiktok av bruker med 62 100 følgere.

Videoen var en del av Tiktok trenden «The autism challenge». I videoen gjøres det narr av hvordan noen personer med funksjonsnedsettelser beveger seg og ser ut ved å herme.

Kort 8:

Komikere som tuller med hjerneskade og Downs syndrom på et humor-radio show. Radio-showet er populært og har mange lyttere.

X: Mange som har vært gjennom sånne traumatiske hjerneskader blir ofte sånn kåte og sexfikserte i ettertid.

Y: Ja du vet folk med Downs syndrom er spesielt kåte har jeg sett dokumentarer om.

Kort 9:

Facebook-kommentar under nyhetsartikkel i landsdekkende medie om at Birgit Skarstein(rullestolbruker) fikk full pott i Skal vi danse konkurransen. Kommentaren fikk 120 likes.

«Handicappede har ingenting å gjøre i skal vi danse!! Rullestolbrukere burde konkurrere mot likesinnede, ikke sammen med friske folk»